

ne more naučiti. Tudi slavni državniki so spoznali, da je vera potrebna. Slavni Washington je rekel, da brez vere ni možno državno življenje. In celo Bismarck je rekel ob nekej priliki, da trdno veruje.

Za vero mora Slovenec ljubiti svojo ljubo domovino. Slovenska zemlja je lepa, za to so jo naši pradedje tudi tako hlabro branili pred Avari in Turki. Slovencev nas je sicer veliko manj kot Nemcev, a vsled tega nas poslednji še ne smejo zatirati.

O cesarju je rekel slavni govornik, da je zelo dobitljiv. Vsako leto daje na tisoče v dobrodelne namene. Je tudi dober kristijan, natanko izpolnjuje svoje krščanske dolžnosti. Naredil je veliko dobrega svojim narodom, ker jim je dal ustavo, šole itd. G. govornik je vpletal v govor v pojasnilo posameznih stavkov dogodke iz lastnega življenja, kar je ljudem zlasti ugajalo.

Al. Kokelj je govoril o zatiranju slovenskega naroda počenši od turških časov do zdaj v narodnem in gospodarskem oziru. Nad 300 let so hodili Turki na Slovensko, ter so zemljo pustošili, ljudi morili ter jih gonili v sužnost. Prvikrat so bili tu l. 1396 in zadnjikrat l. 1710. Letine so bile pa v tistih časih navadno zelo dobre, žito je bilo po ceni, kar nam razni zgodovinarji pričujejo. — Potem je na kratko omenil protestantsko gibanje na Slovenskem in začetek germanizacije in centralizacije od cesarja Jožefa II. In kje smo dandanes Slovenci in jezikovnem oziru? § 19 je samo na papirju, v dejanju se ne izvršuje. To se vidi v šolah, v uradih in zlasti v višjih državnih službah. V gospodarskem oziru smo odvisni od nemškega in židovskega kapitala. Tu je govornik ostro prijel kapitaliste ter navedel nekaj vzgledov, kakó bogatí. Poslednjič je zborovalce navduševal za družbo sv. Cirila in Metoda in »Našo stražo«. Shod se je vršil v najlepšem redu.

Naše višje šole.

I.

Ne maramo danes govoriti niti o ljudskih, niti o visokih šolah, dasi bi lahko napisali knjigo, če bi hoteli o njih povedati to, kar nam leži na srcu. V mislih imamo srednje šole, gimnazije in realke, nadalje učiteljska, in končno vse one šole, katerih iščejo taki, ki želé nekoliko višje izobrazbe, kakor jim jo more dati navadna ljudska šola, ali ki se hočejo v gotovih strokah višje izuriti, nego je to ob navadnem zasebnem uku mogoče, to so meščanske, obrtne in kmetijske šole.

Naši ubežniki stopijo ravno pred solnčnim vzhodom na zadnjo višino, raz katero vidijo Deir el Kamar v dolini, kjer je vse po koncu. Ker ne vedo, kaj to pomeni, vprašajo mohamedana, molečega pred svojo hišo, če so že Druzi v mestu. Starec se skloni po koncu, jih jezno pogleda in zakriči: »Ali ste neverni psi, da si upate mohamedana motiti v molitvi? Ubežniki nič ne odgovore. Starec pa še bolj zakriči: »Ali ste mohamedani?«

»Ne!« odgovori srčno Maron. Starec pa začne preklinjati in v svoji razjarjenosti kamenje metati za njimi. Eden kamen rani udovo močno na čelu, tako da skoraj omedli in kri se ji ulije po licu. Ravnokar hočeta Maron in Ali besnega Turka prijeti in pobiti, ko udova glasno zakliče: »Maron, daj mi kamen, ki me je ranil.«

Začuden pobere Maron kamen in ga da materi. Udova vzame kamen, ga poljubi in vrže daleč proč v grmovje rekoč: »Bog naj ne kaznuje Turčinovega greha. Naj ga Bog blagoslovi za proklinjevanje, kakor je blagoslovil nas.« Nato naglo zapustijo ta kraj.

»Maron, povej mi,« vpraša Ali vznemirjen, »ali stori to tudi sv. Duh, da odpustite sovražnikom in jih blagoslovljate?«

»Da« odgovori Maron s tresočim glasom.

»Potem se pa dam krstiti; zdaj verujem!« zakliče Ali. (Dalje prihod.)

Če dela šolsko vprašanje vzlasti v počitnicah starišem veliko skrb, utegne pa v Slovenca, ki čuti tudi za blaginjo narodovo, vzbuditi obup. Toda obupati Slovenci se ne mislimo, marveč živeti hočemo, in navdaja nas živa vera na boljše, lepo prihodnost. Volje se je v nas dovolj, ali da ne izginemo, treba nam je vedno biti delavnim, treba vedno paziti, kje se je jačiti, in vedno preudarjati, kako nam je postopati, da dosežemo, kar hočemo. In prav ta narodua skrb stiska nam danes pero v roke.

Narod slovenski je jako nadarjen, radi tega pa je v njem tudi toliko hrepenenja po višji izobrazbi. V dokaz nam služi družba sv. Mohorja, veliko število bralnih društev in truma nadobudnega dijaštva. Hvala Bogu za to; če se nočemo leči v grob, nam je tudi stremiti po višji izobrazbi. Ali kar se tiče šol, ki to višjo izobrazbo posredujejo, nam je v smislu narodne politike skrbeti, 1. da imamo vse vrste nam potrebnih šol, urejenih za nas, to je tako, da nam morejo koristiti in sicer kolikor sploh možno, in 2. da se mi vseh teh šol poslužujemo.

Ali imamo Slovenci, odnosno stajarski Slovenci dovolj takih šol? Gimnazija nobenega, o realki se še nam vsem skupaj sanjalo ni, prav tako učiteljska ne, niti jedne meščanske niti obrtne, niti kmetijske šole ne, skratka nič, prav nič; ubogi, brez vsega smo, kakor sirota Jerica, a davek za vse vrste takih šol uže dolga leta vrlo plačujemo. Plačujemo namreč Nemcem take šole, da nas ti-le ob višji izobrazbi laglje davijo in hitreje pokončujejo. Če mi na vsako polje in v vsakega polja kot postavimo svojega sina, povsod uže najde, ali dobi nemškega tekmeča, ki ob dobrohotnosti vlade in višjih krogov napram Slovincu porine v stran, kar ne spada k »Herrenvolku.«

Koliko krika in vika je bilo po Avstriji, kaj pravimo po Avstriji, po Evropi, ko je šlo zato, da bi slovenski fantje na celjskem gimnaziji naj le treh predmetov in sicer veronauka, latinščine in računanja se učili v materinščini! Le slovenski fantje, in ti le s kraja, Nemcem bi se ne izpremenilo nič. Pisalo in govorilo se je le o slovenskem gimnaziji, in to še celo tudi v naših listih, kakor da bi odslej zares vsak dan zahteval v Celju vsaj najmanj po jednega germančka kot žrtev, brrr. In mi smo tako uredbo zahtevali, in za njo zastavljali vse narodne sile ter se še zavedali nismo, da je taka zahteva za narod, v kojem je še naj kaj ponosa, v skrajni meri žaljiva! Bože mili, globoko ležimo. Mi se torej zadovoljujemo s tem, da se naši sinovi vzgajajo nemški, in da se z njimi v treh predmetih prva leta milostno govori slovenski! Dragi narod, ali veš, kako so nemški kralji tedaj, ko smo še mi Slovenci bili samostalni, delali, da bi nam samostalnost vzeli popolnoma? Če so nas premagali, pa so od naših knezov zahtevali, da so jim svoje slovenske sinčke prestolonaslednike dajali v vzgojo. Zviti so bili Nemci od nekdanj. Čez nekoliko let slovenski narod potrebe po slovenskem knezu ni več čutil, in odsihmal so na slovenskem prestolu sedeli le Nemci. Trije predmeti in le prva leta — sram nas je to izustiti. In še to so Nemci izvrstno iztuhtali, katere predmete nam končno dovolijo. Izbrali so tiste, v katerih se za slovenski jezik da pridobiti razmerno najmanje. Da bi si slovenski fantič v zemljepisnem ali v prirodopisnem pouku množil besedni zaklad, ki bi naj omogočil kedaj znanstveno vzgojo teh otrok in splošno svetovno izobrazbo s slovenskim narodnim pečatom, to bi bilo tako, kakor da bi jastreb z jednim krempljem malo popustil; žrtev, ki uže v zadnjih trenutkih se vztrepetava, bi utegnila le še oživiti se in izmuzniti. Veronauka si vlada cerkvi ni upala odreči, v računstvu pa se pridobiva za jezik toliko, da se vsakdo v par urah tudi kitajski nauči izvrstno naloge izvajati. V latinščini se sicer za jezik pridobiva, kar se tiče besednega zaklada, presneto malo, ali da se ta jezik uči v slovensščini, je vendar našim

fantom lahko v veliko korist; kajti slovenski jezik je latinskemu v tem in onem mnogo podobnejši od nemškega, in na podlagi slovensščine se je latinskega jezika učiti mnogo laglje, nego na podlagi nemščine. Le škoda, da dotične knjige to premalo izkoriščajo; prikrojene so bolj po nemških, in hodi se torej mimo odprtih vrat v hišo skozi strešno lino. Da se po modrih profesorjih našim fantom latinščina vkljub temu sedaj močno olajša, ni se zahvaliti nemški dobrohotnosti, marveč nemški nevednosti, ki v svoji oholosti slovenskega in slovenskega jezika sploh ne pozna. Mimogredé sledi iz tega, da slovenski stariši pošiljajte svoje dečke uže iz praktičnih ozirov v slovenske oddelke, ker se jim vsaj nekoliko laglje godi, nego v nemških.

Kam pa prav za prav merimo, je to: nam ne sme zadoščati, če se hočemo ohraniti, da se dečkom prvi pouk le nekoliko olajša, germanizacije se s tem še niso in nismo oteli; mi imamo neomajno zahtevati pravi, čist slovenski gimnazij, na kojem bode našim dečkom v resnici mogoče pridobiti si tisto izobrazbo, ki narod krepí; nemščine se naj tudi uče — čim več jezikov kdo zna, tem več človekov velja — in sicer naj se je uče v toliki meri, kolikor to zahteva mnogojezičnost države, ali izobrazba sama mora se posredovati v materinščini. Tako je pri vsakem narodu, in tudi mladi ptič peva, kakor je od starca slišal; le edini Slovenec bi se naj odpovedal svoji prirodni pravici liberalnim in židovskim in prusaškim trinogom na ljubo?

Vemo, da se je taka zahteva izrekla uže pri vseslovenskem shodu, ali vemo pa tudi, koliko pri vladi zaleže, če slovenski narod enkrat zavpije, naj si tudi na ves glas. Zatorej ne dajmo miru, ne nehajmo, ropotajmo; kar zahtevamo, je le naša pravica, ki se nam naj meri za naš denar. Mi nočemo poginiti, ne in ne in stokrat ne!

Politični ogled.

Avstrijske dežele.

D u n a j. Grof Thun se je odpeljal včeraj s finančnim, trgovinskim in poljedelskim ministrom v Budapešt, da se razgovarjajo z ogrskimi ministerskimi tovariši o nagodbenem vprašanju. Ako se doseže med ministri v nagodbenih zadevah sporazumljenje, potem se snide tudi kmalu naš državni zbor, da se mu predloži nagodba. Nekateri listi trdijo, da se skliče državni zbor dne 12. septembra. Slovanski listi izražajo tem povodom bojazen, da Thun prekličé še pred zborovanjem tudi jezikovne naredbe. Mogoče je sicer, da se kaj takega zgodi, toda s tem potisne Slovane v opezičijo. Kajti Slovani niso več voljni trpeti vladinih krivic ter se vendar pri vsem tem vlado podpirati.

K r a n j s k o. Družba sv. Cirila in Metoda je imela 11. avgusta t. l. v Ribnici na Kranjskem (Dolenjskem) svoj trinajsti občni zbor. Nepriičen zborovalni kraj je bil kriv, da se shoda ni udeležilo toliko občinstva, kakor si družba zasluži. Vsled tega pa seveda ljubezen in zanimanje za družbo med nami ne bode pojemalo, kajti mi jo sodimo ne po zborovalnem kraju, ampak po njenem blagonosnem delovanju. Družba vzdržuje in podpira 16 šol. Med temi je tudi otroško zabavišče v Mariboru, ki je vzgojevalo tekoče leto 58 otrok. Podpirajmo požrtovalno prekoristno družbo.

Č e š k o. Katoliški shod v Pragi se vrši na izredno sijajen način. Kar nam posebno ugaja, je to, da se ga udeležujejo tudi učitelji iz Češkega in Moravskega. Katoliški Slovenci z zanimanjem in radostjo spremljamo razprave čeških katolikov ter jim želimo najboljšega vspeha. Da bi duh krščanski globoko prešinil vse slovanske narode!